

2. Osnovni koncepti

Strojno učenje 1, UNIZG FER, ak. god. 2021./2022.

Jan Šnajder, vježbe, v2.3

1 Zadaci za učenje

- [*Svrha: Na stvarim problemima razlikovati klasifikaciju od regresije.*] Objasnite razliku između klasifikacije i regresije. Koji je od ta dva pristupa prikladan za: (a) filtriranje neželjene e-pošte (*spam*), (b) predviđanje kretanja dionica, (c) rangiranje rezultata tražilice? Kako biste u ovim slučajevima definirali ciljne oznake y ?
- [*Svrha: Razumjeti što je hipoteza, što je model i koja je veza između njih. Razumjeti što je prostor inačica.*]

(a) Dopunite praznine:

Hipoteza je funkcija koja preslikava _____ u _____, definirana do na _____. Model je _____ hipoteza, indeksiranih _____. Model također nazivamo prostorom _____, a dimenzija tog prostora jednaka je _____. Učenje modela odgovara pretraživanju _____ u potrazi za _____ hipotezom. To je ona hipoteza koja _____ klasificira označene primjere, što procjenjujemo pomoću _____ mjerene na _____. Drugim riječima, učenje modela svodi se na _____ parametara modela s _____ kao kriterijskom funkcijom.

(b) Rješavamo problem binarne klasifikacije u prostoru primjera $\mathcal{X} = \{0, 1\}^2$. Definirajte linearan model koji će primjere odvajati pravcem.

(c) Koja je dimenzija prostora parametra? Koliko različitih hipoteza postoji u $\mathcal{H}$?

(d) Neka je skup označenih primjera sljedeći:

$$\mathcal{D} = \{(\mathbf{x}^{(i)}, y^{(i)})\} = \{((0, 0), 0), ((1, 1), 0), ((1, 0), 1), ((0, 1), 1)\}.$$

Odredite konkretnu hipotezu $h \in \mathcal{H}$ koja ima najmanju empirijsku pogrešku.

(e) Definirajte prostor inačica $VS_{\mathcal{H}, \mathcal{D}}$. Odredite $VS_{\mathcal{H}, \mathcal{D}}$ za ovaj konkretan problem.

- [*Svrha: Shvatiti što je to induktivna pristranost i kako ona određuje klasifikaciju nevidenih primjera.*] Pročitajte poglavlje 2.3 u skripti (tu temu nismo obradili na predavanju).

(a) Definirajte induktivnu pristranost (neformalno i formalno). Koje su dvije vrste pristranosti koje sačinjavaju induktivnu pristranost?

(b) Raspoložemo skupom označenih primjera u ulaznome prostoru $\mathcal{X} = \{0, 1\}^3$:

$$\mathcal{D} = \{(\mathbf{x}^{(i)}, y^{(i)})\} = \{((0, 0, 0), 0), ((1, 0, 0), 1), ((1, 0, 1), 1), ((0, 1, 0), 1), ((0, 1, 1), 1)\}.$$

Koja je klasifikacija nevidenih primjera?

(c) Definirajte linearan model $\mathcal{H}$ za $\mathcal{X} = \{0, 1\}^3$. Koja je to vrsta pristranosti?

(d) Možete li odrediti klasifikaciju nevidenih primjera uz odabrani model $\mathcal{H}$? Je li pristranost koja proizlazi iz odabira modela dovoljna za jednoznačnu klasifikaciju primjera iz $\mathcal{D}$? Odredite skup prostora inačica $VS_{\mathcal{H}, \mathcal{D}}$.

(e) Definirajte (neformalno) neku dodatnu pristranost takvu da klasifikacija svakog primjera slijedi jednoznačno na temelju skupa primjera $\mathcal{D}$. Koje je vrste ta dodatna pristranost?

4. [Svrha: Znati nabrojati osnovne komponente algoritma strojnog učenja i povezati i povezati ih s induktivnom pristranošću.]
- Nabrojite tri osnovne komponente algoritma strojnog učenja.
  - Identificirajte uz koje se komponente veže koja vrsta induktivne pristranosti.
5. [Svrha: Razumjeti vezu između funkcije gubitka i empirijske pogreške te mogućnost njihove prilagodbe konkretnom problemu.]
- Pogreška hipoteze je očekivanje funkcije gubitka L . Nad kojom distribucijom je definirano to očekivanje? Koji je problem s takvom definicijom u praksi?
  - Definirajte empirijsku pogrešku preko funkcije gubitka L . Koja je pretpostavka implicitno ugrađena u tu definiciju?
  - Kod asimetričnih gubitaka funkciju L možemo definirati preko matrice gubitka (v. skriptu: poglavlje 2.7 i primjer 2.6). Definirajte takvu matricu za problem klasifikacije neželjene e-pošte te izračunajte funkciju pogreške za slučaj pet pogrešno negativnih i dvije pogrešno pozitivne klasifikacije od ukupno deset ($N = 10$) primjera.
6. [Svrha: Razviti ispravnu intuiciju za odabir modela temeljem unakrsne provjere.]
- Skicirajte krivulje pogreške učenja i ispitne pogreške u ovisnosti o složenosti modela. Naznačite područje prenaučivosti i podnaučivosti.
  - Objasnite zašto pogreška učenja s povećanjem složenosti modela teži k nuli.
  - Raspolažemo modelom $\mathcal{H}_\alpha$ koji ima hiperparametar α kojim se može ugađati složenost modela. Za odabrani α naučili smo hipotezu koja minimizira empirijsku pogrešku. Unakrsnom provjerom utvrdili smo da je ispitna pogreška znatno veća od pogreške učenja. Je li naš odabir hiperparametra α suboptimalan?
  - Raspolažemo modelom $\mathcal{H}_\alpha$ s hiperparametrom α (veći α daje složeniji model). Raspolažemo dvama optimizacijskim algoritima: L_1 i L_2 . Algoritam L_2 lošiji je od algoritma L_1 , u smislu da L_2 pronalazi parametre θ_2 koji su lošiji od parametara θ_1 koje pronalazi L_1 , tj. $E(\theta_2|\mathcal{D}) > E(\theta_1|\mathcal{D})$. Neka α_1^* označava optimalnu vrijednost hiperparametra za $\mathcal{H}_\alpha$ učenog algoritmom L_1 , a α_2^* optimalnu vrijednost za $\mathcal{H}_\alpha$ učenog algoritmom L_2 . Načinite skicu analognu onoj iz zadatka (a) i naznačite vrijednosti pogrešaka za modele $\mathcal{H}_{\alpha_1^*}$ i $\mathcal{H}_{\alpha_2^*}$.
  - Može li model učen lošijim algoritmom L_2 imati manju ispitnu pogrešku od modela koji je učen boljim algoritmom L_1 , ali nije optimalan? Skicirajte takvu situaciju na prethodnoj skici.

2 Zadatci s ispita

1. (T) Model $\mathcal{H}$ je skup svih parametriziranih funkcija $h(\mathbf{x}; \theta)$ indeksiran parametrima θ . To jest:

$$\mathcal{H} = \{h(\mathbf{x}; \theta)\}_\theta$$

Što to zapravo znači?

- A Da različite funkcije h imaju različite parametre θ , i da su sve one sadržane u modelu, to jest za sve njih vrijedi $h \in \mathcal{H}$
- B Da za različite parametre θ dobivamo različite funkcije h , i da su sve one sadržane u modelu, to jest za sve njih vrijedi $h \in \mathcal{H}$
- C Da model sadrži beskonačno mnogo funkcija h čija konkretna definicija ovisi o vrijednostima parametara θ
- D Da su funkcije h definirane sa slobodnim parametrima θ i da broj različitih funkcija odgovara broju parametara

2. (P) U ulaznom prostoru $\mathcal{X} = \{0, 1\}^3$ definiramo sljedeći klasifikacijski model:

$$h(\mathbf{x}; \theta) = \mathbf{1}\{\theta_0 + \theta_1 x_1 + \theta_2 x_2 + \theta_3 x_3 \geq 0\}$$

Koja je dimenzija prostora parametara te koliko različitih hipoteza postoji u ovom modelu?

- A Dimenzija prostora parametara je 4, a hipoteza ima beskonačno mnogo
 B Dimenzija prostora parametara je 4, a hipoteza ima manje od 256
 C Dimenzija prostora parametara i broj hipoteza su beskonačni
 D Dimenzija prostora parametara je 256, a hipoteza ima 14

3. (P) Za ulazni prostor $\mathcal{X} = \{0, 1\}^3$ definiramo klasifikacijski model $\mathcal{H}$ kao skup parametriziranih funkcija definiranih na sljedeći način:

$$h(\mathbf{x}; \boldsymbol{\theta}) = \mathbf{1}\{(\theta_{1,1} \leq x_1 \leq \theta_{1,2}) \wedge (\theta_{2,1} \leq x_2 \leq \theta_{2,2}) \wedge (\theta_{3,1} \leq x_3 \leq \theta_{3,2})\}$$

Parametri su trodimenzijski vektori realnih brojeva, tj. prostor parametara definiran je kao $\boldsymbol{\theta} \in \mathbb{R}^6$. Koliko iznosi $|\mathcal{H}|$?

- A 42   B ∞ C 56   D 28

4. (P) Skup označenih primjera u dvodimenzijaskome ulaznom prostoru je:

$$\mathcal{D} = \{((0, 0), 0), ((0, 1), 0), ((1, 1), 1)\}$$

Koja je veličina prostora inačica, $|\mathcal{V}_{\mathcal{H}, \mathcal{D}}|$?

- A 16   B Pitanje nema smisla jer nije definiran model   C Beskonačno mnogo   D 14

5. (P) Za linearan klasifikator u $\mathcal{X} = \{0, 1\}^3$ zadan je sljedeći skup primjera za učenje:

$$\mathcal{D} = \{(\mathbf{x}^{(i)}, y^{(i)})\} = \{((0, 0, 0), 0), ((1, 0, 0), 1), ((1, 0, 1), 1), ((0, 1, 0), 1), ((0, 1, 1), 1), ((1, 1, 0), 0)\}$$

Razmatramo dva modela:

$$\begin{aligned} \mathcal{H}_a : h_a(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta}) &= \mathbf{1}\{\theta_0 + x_1\theta_1 + x_2\theta_2 + x_3\theta_3 \geq 0\} \\ \mathcal{H}_b : h_b(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta}) &= h_a(\mathbf{x}; \boldsymbol{\theta}_1) \cdot h_a(\mathbf{x}; \boldsymbol{\theta}_2) \end{aligned}$$

Uočite da svaka hipoteza iz modela $\mathcal{H}_b$ kombinira dvije hipoteze iz modela $\mathcal{H}_a$ (operacijom množenja). Neka:

$$\begin{aligned} h_a^* &= \operatorname{argmin}_{h \in \mathcal{H}_a} E(h|\mathcal{D}) \\ h_b^* &= \operatorname{argmin}_{h \in \mathcal{H}_b} E(h|\mathcal{D}) \end{aligned}$$

Koja je od navedenih tvrdnji točna?

- A $E(h_a^*|\mathcal{D}) = E(h_b^*|\mathcal{D}) > 0$
 B $E(h_a^*|\mathcal{D}) > E(h_b^*|\mathcal{D}) = 0$
 C $0 < (E(h_a^*|\mathcal{D}) < E(h_b^*|\mathcal{D}) < 1$
 D $E(h_a^*|\mathcal{D}) = E(h_b^*|\mathcal{D}) = 0$

6. (P) Za linearan model u $\mathcal{X} = \{0, 1\}^3$ zadan je sljedeći skup primjera za učenje:

$$\mathcal{D} = \{(\mathbf{x}^{(i)}, y^{(i)})\} = \{((0, 0, 0), 0), ((1, 0, 0), 1), ((1, 0, 1), 1), ((0, 1, 0), 1), ((0, 1, 1), 1)\}$$

Optimizacijski postupak klasifikatora funkcionira tako da minimizira empirijsku pogrešku, definiranu kao očekivanje funkcije gubitka 0-1, i postupak u tome uvijek uspijeva. Želimo znati koju bi klasu ovaj klasifikator dodijelio primjeru $\mathbf{x} = (1, 1, 1)$. Možemo li, na temelju iznesenih

informacija, odrediti klasifikaciju dotičnog primjera i što nam to govori o induktivnoj pristranosti ovog algoritma?

- A Ne možemo, jer nije definirana induktivna pristranost preferencijom, pa činjenica da je model linearan nije dovoljan skup pretpostavki da bismo jednoznačno odredili klasifikaciju svih novih primjera
- B Možemo, klasifikacija je $y = 1$, i ovaj klasifikator ima definiranu induktivnu pristranost pomoću koje može jednoznačno odrediti klasifikaciju svakog primjera
- C Možemo, klasifikacija je $y = 1$, premda dane informacije nisu dovoljne za definiciju induktivne pristranosti, što se vidi iz toga da je za ovaj skup primjera prostor inačica veći od jedan
- D Možemo, $y = 1$, jer klasifikator ima induktivnu pristranost jezikom (linearan model) i preferencijom (primjeri za koje je $h(x) \geq 0$ klasificiraju se pozitivno)

7. (P) Optimizacija parametara modela temelji se na funkciji gubitka $L : \mathcal{Y} \times \mathcal{Y} \rightarrow \mathbb{R}_0^+$, gdje je $L(y, h(\mathbf{x}))$ gubitak na primjeru $(\mathbf{x}, y)$. U većini primjena koristimo simetričan gubitak 0-1. Međutim, u nekim primjenama ima više smisla definirati asimetričan gubitak. Jedan takav primjer je zadatak detekcije karcinoma iz medicinskih slika. Taj zadatak možemo formalizirati kao problem binarne klasifikacije s oznakama $\mathcal{Y} = \{0, 1\}$, gdje $y = 1$ označava postojanje karcinoma, a $y = 0$ nepostojanje karcinoma. **Koje od sljedećih svojstava bi trebala zadovoljiti asimetrična funkcija gubitka za takav zadatak?**

- A $L(0, 1) = 1$ i $L(1, 0) = L(1, 1) = L(0, 0) = 0$
- B $L(0, 1) > L(1, 0)$ i $L(1, 1) = L(0, 0) > 0$
- C $L(1, 0) > L(0, 1)$ i $L(1, 1) = L(0, 0) = 0$
- D $L(0, 1) = L(1, 0) > 0$ i $L(1, 1) = L(0, 0) = 0$

8. (T) Pogreška modela definirana je kao očekivanje funkcije gubitka na primjerima iz $\mathcal{X} \times \mathcal{Y}$. Međutim, u praksi tu pogrešku aproksimiramo empirijskom pogreškom, koju računamo kao srednju vrijednost funkcije gubitka na skupu označenih primjera $\mathcal{D} \subseteq \mathcal{X} \times \mathcal{Y}$. **Zašto pogrešku modela aproksimiramo empirijskom pogreškom i na kojoj se pretpostavci temelji ta aproksimacija?**

- A Očekivanje gubitka ne možemo izračunati jer primjera iz $\mathcal{X} \times \mathcal{Y}$ ima potencijalno beskonačno, stoga pogrešku računamo na temelju skupa $\mathcal{D}$ za koji pretpostavljamo da je konačan
- B Različiti primjera iz $\mathcal{X} \times \mathcal{Y}$ potencijalno ima beskonačno mnogo, pa pogrešku računamo na uzorku $\mathcal{D}$ za koji pretpostavljamo da je reprezentativan
- C Funkciju gubitka jednostavnije je definirati nego funkciju pogreške, a aproksimacija je točna uz pretpostavku i.i.d.
- D Ne možemo izračunati očekivanje gubitka jer nam nije poznata distribucija primjera iz $\mathcal{X} \times \mathcal{Y}$, no pretpostavljamo da je $\mathcal{D}$ reprezentativan uzorak iz te distribucije

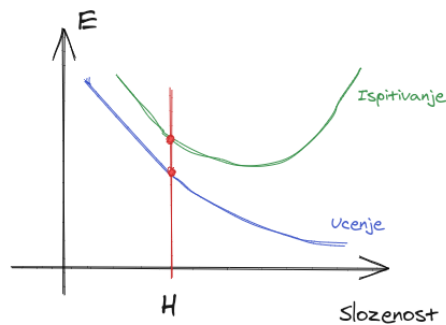
9. (P) Zadan je sljedeći skup sa $N = 6$ označenih primjera iz $\mathbb{R}^3$:

$$\begin{aligned} \mathcal{D} &= \{(\mathbf{x}^{(i)}, y^{(i)})\} \\ &= \{((0, 0, 0), 0), ((1, 1, 0), 0), ((1, 0, 0), 1), ((1, 0, 1), 1), ((0, 1, 0), 1), ((0, 1, 1), 1)\} \end{aligned}$$

Razmatramo linearan model i računamo empirijsku pogrešku $E(h|\mathcal{D})$ hipoteza iz tog modela definiranu kao očekivanje asimetričnog gubitka. Gubitak je definiran tako da lažno negativne primjere kažnjava sa 1, a lažno pozitivne primjere sa 0.5. **Koliko iznosi najmanja a koliko najveća moguća vrijednost tako definirane empirijske pogreške $E(h|\mathcal{D})$?**

- A $0 \leq E(h|\mathcal{D}) \leq 1/4$
- B $1/4 \leq E(h|\mathcal{D}) \leq 2/3$
- C $\frac{1}{48} \leq E(h|\mathcal{D}) \leq 2/3$
- D $1/12 \leq E(h|\mathcal{D}) \leq 3/4$

10. (P) Na slici ispod prikazan je graf funkcije pogreške učenje i pogreške ispitivanja za neku familiju modela i neki označeni skup primjera:

Crvenom linijom označena je složenost nekog modela $\mathcal{H}$. Crvene točke odgovaraju ispitnoj empirijskoj pogrešci i pogrešci učenja za hipotezu $h \in \mathcal{H}$ iz tog modela, dobivenoj nekim optimizacijskim algoritmom. **Što možemo reći o modelu $\mathcal{H}$ i o hipotezi h ?**

- A Model $\mathcal{H}$ nije optimalne složenosti, a čak ni hipoteza h ne mora biti optimalna na skupu za učenje, ako je optimizacijski algoritam loš
  - B Model H je podnaučen, ali je barem hipoteza h hipoteza s najmanjom ispitnom pogreškom unutar takvog suboptimalnog modela
  - C Model $\mathcal{H}$ je nedovoljne složenosti, ali je barem hipoteza h optimalna u smislu najmanje moguće pogreške na skupu za učenje
  - D Model $\mathcal{H}$ je prenaučan, a hipoteza h će loše generalizirati na neviđene primjere
11. (T) Modeli strojnog učenja tipično imaju i parametre i hiperparametre. **Koja je razlika između parametara i hiperparametara?**
- A Algoritam strojnog učenja minimizira parametre te istovremeno maksimizira hiperparametre
  - B Hiperparametri mogu biti diskretni ili kontinuirani, dok su parametri uvijek kontinuirani
  - C Parametre optimira algoritam strojnog učenja, dok optimizacija hiperparametara nije u nadležnosti tog algoritma
  - D Parametri određuju iznos empirijske pogreške na skupu za učenje, a hiperparametri iznos te pogreške na skupu za provjeru
12. (P) Raspoložemo modelom $\mathcal{H}_\alpha$ koji ima hiperparametar α kojim se može ugađati složenost modela. Isprobavamo dvije vrijednosti hiperparametra: α_1 i α_2 . Treniramo modele $\mathcal{H}_{\alpha_1}$ i $\mathcal{H}_{\alpha_2}$ te dobivamo hipoteze h_{α_1} i h_{α_2} . Zatim računamo empirijske pogreške tih hipoteza na skupu za učenje $\mathcal{D}_u$ i na skupu za ispitivanje $\mathcal{D}_i$. Utvrđujemo da vrijedi:

$$E(h_{\alpha_1}|\mathcal{D}_i) - E(h_{\alpha_1}|\mathcal{D}_u) < E(h_{\alpha_2}|\mathcal{D}_i) - E(h_{\alpha_2}|\mathcal{D}_u)$$

Što iz toga možemo zaključiti?

- A Model $\mathcal{H}_{\alpha_2}$ je prenaučan
- B Optimalan model je onaj s hiperparametrom iz intervala $[\alpha_1, \alpha_2]$
- C Model $\mathcal{H}_{\alpha_1}$ je podnaučen
- D Model $\mathcal{H}_{\alpha_1}$ je manje složenosti od modela $\mathcal{H}_{\alpha_2}$